

SORIN SEBASTIAN DUICU

●

REVISTA RAMURI — SERIA VECHĂ —
ȘI ARTELE PLASTICE (1905—1947)

În viața culturală a Craiovei, acest oraș de individualitate și efervescență, de ascuțită spiritualitate, cu începuturi în publicarea de periodice încă la 1838, o prestigioasă apariție a fost revista „Ramuri”, care timp de 42 de ani și în peste 15 000 de pagini, a polarizat o parte însemnată a celor mai reprezentative condee.

Semnificativă este profesiunea de credință a unuia dintre cei doi citori, D. Tomescu, în articolul program „Credințele și gândul nostru”, al primului număr al revistei; „...e o măsură imperioasă de a prinde puterile talentate din viltoare, de a le întruni într-un mănunchi puternic, de a le da trebuitorul îndemn la muncă și a le supune pe cât se poate uneia din direcțiile cele mai înțelepte și mai sănătoase”¹.

Credincioși acestui crez și cei care li s-au raliat, deși erau polarizați de muzele literaturii, au acordat o atenție bine meritată și aspectelor teoretice ale filozofiei, esteticii, artelor plastice, de la noi, sau evenimentelor notabile din străinătate.

N. Davidescu în „Prolegomene de estetică modernă”² pleda pentru „eliberarea absolută a eului de toate contingențele și constrîngerile”, susținea necesitatea eliberării în artă. În două studii consecutive „Asupra semnificației operei de artă”³ și „Note asupra structurii operei de artă”⁴, I. Biberi, prin cunoscuta-i acuitate, conchidea: „O operă pur formală, goală de adevăr, lipsită de adîncime și sens e destinată uitării”, iar „armonia plastică realizată în operă, exprimă armonia structurală a organismului artistului iar unitatea de atmosferă din operă definește timpul specific al vieții interioare a creatorului”. Eliminînd inovațiile de ordin religios, constatăm că Iordana Dumitrescu realizează o analiză comparată a marilor creatori din diverse genuri ale artei, în studiul: „Despre desăvîrșirea în artă”⁵. „Semnificația filozofică a artei”⁶ se înscrie ca unul din cele mai pertinente studii de filozofie al revistei, fiind rodul marelui

¹ „Ramuri”, 1905, 5 decembrie, p. 4.

² „Ramuri”, 3/1928, 3 noiembrie, p. 125—128.

³ „Ramuri”, nr. 2/1937, p. 100—104.

⁴ „Ramuri”, nr. 3/1937, 3 martie, p. 164—171.

⁵ „Ramuri”, nr. 9—11/1940, septembrie-decembrie, p. 262—270.

⁶ „Ramuri”, nr. 3—6/1941, iulie-decembrie, p. 93—102.

estetician și filozof al culturii și valorii, Tudor Vianu. Prin articolul „Ceva despre arta industrială”⁷, Simionescu Rîmniceanu Marin se detașază ca pionier al desingului la noi în țară.

Prima semnalare detaliată a unei expoziții de artă românească o va face M. Voevodul în „Expoziția pictorilor craioveni”⁸ care a avut loc în sălile Fundației Aman. Profesorul Nicolae Romanescu este criticat pentru că se inspiră de la fostul său elev Eustațiu Stoenescu și „că-i lipsește studiul asupra modelului și a naturii”. Dintre ceilalți : I. Stăncescu, I. Bălănescu, Mihai Gelep, Demetrescu Hagiu, Marius Constantinescu, Tony Wentzel și Gheorghie Baba, se remarcă ultimii doi. C. Teodorian va surprinde în „Expozițiile de pictură. Un impresionant N. C. Dărăscu”⁹ — succesul pictorului în sălile Ateneului, după întoarcerea de la Paris. Nicolae Iorga, după primul an al venirii la conducerea revistei, în multitudinea de probleme și subiecte pe care le va oferi cititorului, va include și pe cele de artă plastică : „O expoziție de artă modernă”¹⁰, „Un pictor țărănist Dumitru Stoica”¹¹, pentru ca, doi ani mai târziu, să revină scriind „Trei scene ale pictorului D. Stoica”¹². C. Gheorghiu se va ridica peste nota obișnuită, de semnalare a evenimentelor din domeniul artelor plastice, supunând unei critici bine meritată pictura ce se face, cerind a se pleca de la „bogatul material decorativ oferit de poporul nostru”, pentru ca „să se ridice o artă ceva mai a noastră” („Cîteva considerații asupra mișcării picturale de la noi”¹³). El va evidenția prezența „doamnei Brateș”, a lui Mattis-Teutsch, a consacraților C. Petrescu și Ipolit Strîmbu, salturile calitative ale lui Ștefan Dimitrescu și Teodorescu-Sion, dar principala prezență va fi Nicolae Tonitza, „extrem de concentrat și de sobru ca tratare”, ne dă „o operă aparte, fascinantă” care se remarcă prin „elementul cerebral, predominant în lucrările sale”.

N. Iorga se va opri din nou asupra artelor plastice¹⁴, reținând pînzele lui Kimon Loghi, cu subiecte de la noi, din Macedonia sau din Grecia, precum și ale lui Schweitzer Cumpăna, ce denotă : „o necurmată muncă și observație neobosită”, reținînd în primul rînd pe cele însoțite de schițe, cu scene din marele război.

I. Buzdugan, în „Expoziția de la Ateneul Român — cronici artistice”¹⁵ va semnala acuarelele „doamnei Brateș”, peisajele bretone ale Elenei Popea, pe „Pictorul transilvănean” Demian, precum și pe Isadora Constantinovici. În anul următor, Schweitzer-Cumpăna („La taifas”, „Copații”, „Popasul”) și Kimon Loghi cu peisajele din Franța, Grecia și Austria, vor expune din nou în sala Exarcu. V. G. Răcoasa în „Cronica artis-

⁷ „Ramuri”, nr. 2/1908, 15 ianuarie, p. 21—27.

⁸ „Ramuri”, nr. 24/1911, 24 noiembrie, p. 599—600.

⁹ „Ramuri”, nr. 1/1912, 1 ianuarie, p. 20—22.

¹⁰ „Ramuri”, nr. 44/1915, 29 noiembrie, p. 697—698.

¹¹ „Ramuri” nr. 5/1917, 15 mai, p. 65—67.

¹² „Ramuri”, nr. 2/1921, februarie, p. 68—70.

¹³ „Ramuri”, nr. 45/1922, 10 decembrie, p. 703—704.

¹⁴ „Ramuri”, nr. 48/1922, 31 decembrie p. 757—758.

¹⁵ „Ramuri”, nr. 1—2/1923, 15 ianuarie, p. 27—28.

tică¹⁶, va remarca și pe Pointevin-Schelet pentru litografiile sale ce înfățișau monumente istorice din București. În numărul următor, autorul ne va semnala critic o nouă expoziție de grup¹⁷.

Acuarelele Rodicăi Maniu sînt „pline de originalitate și armonie“; N. Constantinescu este la a 6-a expoziție. Eustațiu Stoenescu un tehnician virtuos, remarcîndu-se prin portrete expresive și plastice, O. Băncilă expune avînd ca temă principală suferința muncitorului țaran. Va mai remarca la O. Briese „evoluția spre academism“, la P. Verona „căutările fanteziste“, precum și 80 de lucrări de debut ce denotă „talent remarcabil“ (?) semnate Elena Brătescu¹⁸. O invitație la călătorie, la cunoașterea monumentelor noastre istorice face Nicolae Iorga în articolul „Cum se poate descoperi o mănăstire“¹⁹. Costin Petrescu, cunoscut mai ales ca zugrav decît ca pictor propriu-zis, într-un articol care reproduce conferința de la Ateneul Român din 11 aprilie 1923, ne inițiază în taina erminiilor, a tehnicii frescei, învățate de la cei de dinainte și nu cel mai puțin de la tatăl său, tot zugrav cunoscut. Kostake Petrescu²⁰. După prezențele de la Venetia și Salonul Artiștilor Francezi, I. M. Nițescu, la expoziția personală din țară, este apreciat ca „Un poet al culorii“²¹. „Concepția viguroasă și originală“, în care abordează compozițiile mari, armonia de culori a nudurilor, determină critica la conturarea unui nou medalion : „Expoziția Severo Burada“ de ar. Fl. Stănculescu²². Prin cele 45 de pînze expuse în saloanele Prefecturii, Vera Veslovscki-Nițescu, după ce a fost remarcată la „Salon de Paris“, este apreciată ca „o desăvîrșită artistă în redarea expresiei, o cunoscătoare a sufletului omenesc, al cărui ecou lăuntric știe să-l redea minunat în linie și culoare“²³. Remarcabilul istoric și critic de artă I. Busioceanu subliniază prin considerațiile și judecățile proprii cît și ale unor mari istorici, influențe ale artei medievale românești asupra altor zone istorice²⁴. Unul din întemeietorii revistei, C. S. Făgețel va remarca, poate în cuvinte prea puține, expoziția personală a unui mare artist și iubitor al revistei. Mircea Olarian, recunoscut pentru „meștesugul... peniței și gravurii“²⁵. Tablourile, acuarelele, desenele sale sînt neprețuite pentru studiul vechii arhitecturii a Craiovei, mai ales că în cea mai mare parte aceste valoroase edificii sînt dispărute sau modificate. Impresionat probabil de salonul oficial, în nota „Pictorul C. Petrescu-Dragoș“, G. V. Răcoasa îl recomandă îndeosebi pentru tabloul „Bănățeanca“²⁶. Peisajele, mai ales cele de pe

¹⁶ „Ramuri“, nr. 34/1923, 1—15 ianuarie, p. 52—54.

¹⁷ „Ramuri“, nr. 21/1923, 1 noiembrie, p. 441—443.

¹⁸ „Ramuri“, nr. 18—19/1924, 15 septembrie—1 octombrie, p. 12—24.

¹⁹ „Ramuri“, nr. 10/1925, decembrie, p. 327—328.

²⁰ „Ramuri“, nr. 2/1926, martie, p. 89—90.

²¹ „Ramuri“, nr. 10/1926, octombrie, p. 272.

²² „Ramuri“, nr. 5/1929, mai, p. 167.

²³ „Ramuri“, nr. 41/1915, 8 mai, p. 649—650.

²⁴ „Ramuri“, nr. 3—4/1923, 1—15 februarie p. 3—6.

²⁵ „Ramuri“, nr. 24/1934, august—octombrie p. 151—155.

²⁶ „Ramuri“, nr. 100/1926, octombrie, p. 272.

malul Dunării, au constituit tema predilectă a lui George Sirbu, deschisă în saloanele Prefecturii din Craiova²⁷.

Prezentarea pictorului Theodor Aman, de C. Xeni, dar mai ales „Viața artistică a Craiovei“ de profesor C. D. Fortunescu, sînt pagini de vibrantă mîndrie locală pentru artele plastice în volumul festiv „Ramuri. 1905—1929“²⁸. Profesorul Ion Schintee va remarca „Expoziția doamnei J. Baculescu“²⁹, pictoriță ajunsă la o maturitate artistică, cu 6 participări la Salonul oficial de la Paris, precum și „Expoziția Hortensia Popescu-Lișteavă“³⁰, care, după ilustrarea cărții de poezie a Doinei Bucur și o expoziție de acuarele, în sălile Ramuri, va aborda pictura în ulei. Florica Bărăscu va deschide în salonul din strada Unirii o expoziție de pictură, la care predomină „atmosfera și echilibrul“ dar și de sculptură, „capul de fetiță“, fiind desemnată ca „cea mai expresivă“³¹. Ridicîndu-se cu mult peste idilicele rînduri ale lui C. Xeni, profesorul C. D. Papastate oferă merituose pagini pictorului Theodor Aman³². În penultimul număr al revistei, Opreșan Horia în articolul „Oltenii în plastica contemporană. Sculptorul Gheorghe D. Anghel“, detaliază drumul, reușitele și maturitatea de creație a sculptorului care „aduce cu el o forță de exprimare și exteriorizare plastică tumultuoasă“³³. Același autor, în ultimul număr al revistei, seria veche — menționa că în timp ce alții „s-au culcat pe lauri“, Eustațiu Stoenescu este într-o ascendență creatoare, iar Francisc Sirato, deschide o expoziție cu pînze noi, în care a „urmărit calitatea și cultivat seriozitatea“³⁴.

Deși în mai mică măsură, Revista „Ramuri“ s-a dovedit a fi fost receptivă și la evenimente și artiști străini.

Criticul de artă francez Septime Borceix în „Le Figaro“³⁵, va comenta apariția „Artei românești“ a lui Iorga și Balș, precum și valoarea pictorilor Theodor Aman și mai ales N. Grigorescu, pe care îl consideră „cel mai mare artist al picturii românești din secolul al XIX-lea“. O surprinzătoare motivație a subiectelor din pictura olandeză ne-o oferă Culea Apostol în „Pînze olandeze“³⁶, iar cele elvețiene, Tempeanu Virgil în „Elveția artistică. Arnold Broklin“³⁷. Brădescu Barbu în „Expoziția internațională din Veneția“³⁸, comentînd a 15-a bienală, remarcă: „Tabloul lui Oscar Kokoska este cea mai reușită pînză a salonului german“. Olanda se prezintă cu 5 pînze semnate de Van Gogh, pavilionul belgian este dominat de

²⁷ „Ramuri“, nr. 5/1929, mai, p. 167.

²⁸ „Ramuri“, nr. 6—7/1929, iunie-iulie, p. 207—208.

²⁹ „Ramuri“, nr. 2/1937, p. 126—128.

³⁰ Idem, p. 131—135 și 185—187.

³¹ „Ramuri“, nr. 4/1947, aprilie, p. 386—390, p. 308—310.

³² „Ramuri“, nr. 1—2/1944, ianuarie-februarie, p. 44—47.

³³ „Ramuri“, nr. 20/1923, 15 octombrie, p. 138—140.

³⁴ „Ramuri“, nr. 12—18/1913, 15 iunie—15 septembrie, p. 377—380.

³⁵ „Ramuri“, nr. 11/1923, 1 iunie, p. 222—224.

³⁶ „Ramuri“, nr. 5, 6/1926, p. 189—191, mai—iunie.

³⁷ „Ramuri“, nr. 2/1928, martie, 134—139.

³⁸ „Ramuri“, nr. 34/1947, mai, p. 487—489.

James Ensor, iar Franța este reprezentată de Utrillo „poet al peisajelor și maestru al intimității provinciale“, de Vlaminck, Derain etc. Marcel Romanescu în „Cronică : Aristide Maillol și sculptura franceză“³⁹, realizează medalionul unuia din sculptorii francezi de prestigiu.

Dacă acestea au fost articolele și notele care au prezentat arta plastică locală, sau de peste hotare, am greși esențial dacă n-am menționa ilustrația și prezentarea grafică a revistei. Tablourile, acuarelele, gravurile, desenele, semnate de Fr. Sirato, Nadya Bulighin, Severo Burada, G. Billek, Baltazar și în mod special de Mircea Olarian, la care se adaugă desenele copertelor, frontispiciilor, vignetelor, au dat revistei o notă aparte, sporindu-i valoarea. Se remarcă în mod deosebit „Calendarul Ramuri pe anul 1908“ prin cele 40 de ilustrații care includ și unele din primele fotografii publicate ale operelor de început ale lui C. Brâncuși, precum și numărul festiv 1905—1929, unanim apreciat în țară, ca și în străinătate, premiat la Barcelona.

Pe un plan superior, noua serie a revistei abordează bogata viață artistică de astăzi, caracterizată printr-un suflu nou, de înaltă și aleasă emulație spirituală, în cea mai fertilă și mai bogată în împliniri epocă din istoria patriei.

³⁹ „Ramuri“, nr. 5/1947, aprilie, p. 386—390.